

Περιεχόμενα

	Σελ.
Πρόλογος	19
Κεφάλαιο 1ο	
ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	21
1. Ορίζοντας την έρευνα και την αξιολόγηση προγραμμάτων	21
2. Παραδείγματα έρευνας και μοντέλα αξιολόγησης προγραμμάτων	22
2.1. Το μεταθετικιστικό	23
2.2. Το κονστρουκτιβιστικό	27
2.3. Το μετασχηματικό	33
2.4. Το νεο-πραγματιστικό	37
Ερωτήματα για συζήτηση και απάντηση	40
Κεφάλαιο 2ο	
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	43
1. Αναλύοντας το σχεδιασμό προγραμμάτων	43
1.1. Τα υλικοκεντρικά προγράμματα	44
1.2. Τα στοχοκεντρικά προγράμματα	44
1.3. Τα ενδιάμεσα προγράμματα	46
2. Βασικά χαρακτηριστικά των προγραμμάτων	48
3. Πλαίσιο προδιαγραφών ανάπτυξης προγραμμάτων, ως κριτηρίων αξιολόγησης	49
3.1. Προσανατολισμός προγραμμάτων	49

3.2.	Κατευθύνσεις στον προσανατολισμό των προγραμμάτων	51
3.2.1.	Συμπεριφοριστική	51
α.	Επιστημολογικό επίπεδο	52
β.	Επίπεδο διδακτικών αρχών	53
γ.	Επίπεδο διδακτικού σχεδιασμού	53
I.	Ανάλυση έργου	54
II.	Συγκεκριμενοποίηση διδακτικών στόχων	54
III.	Ολοκλήρωση μαθησιακής ιεραρχίας	54
δ.	Επίπεδο διδακτικής πράξης.....	55
•	μικρών βημάτων	55
•	προδρασιακής αντιμετώπισης λαθών.....	56
•	καταμάθησης.....	56
3.2.2.	Κοινωνικογνωστική κατεύθυνση.....	56
α.	Επιστημολογικό επίπεδο	57
β.	Επίπεδο διδακτικών αρχών	57
γ.	Επίπεδο διδακτικού σχεδιασμού	59
δ.	Επίπεδο διδακτικής πράξης.....	59
•	αμοιβαιότητας	60
•	επιλογής επιπέδου δυσκολίας	60
•	αυτοελέγχου	60
3.2.3.	Γνωσιακή/δομοστική κατεύθυνση	61
α.	Επιστημολογικό επίπεδο.....	61
β.	Επίπεδο διδακτικών αρχών	62
γ.	Επίπεδο διδακτικού σχεδιασμού	63
I.	Ανάλυση έργου	64
II.	Χαρτογράφηση εννοιών	65
δ.	Επίπεδο διδακτικής πράξης	65
•	διερεύνησης	66
•	επεξήγησης.....	66
•	καθοδηγούμενης ανακάλυψης	67
•	προκαταβολικής οργάνωσης	67
•	επεξεργασίας τρόπων μάθησης.....	69
3.2.4.	Επικοινωνιακή κατεύθυνση	69
α.	Επιστημολογικό επίπεδο.....	69
β.	Επίπεδο διδακτικών αρχών	71
γ.	Επίπεδο διδακτικού σχεδιασμού	72
I.	Ανάλυση έργου	74
δ.	Επίπεδο διδακτικής πράξης	74

• παραγωγικότητας	74
• αναδόμησης των γνώσεων	75
• παρατήρησης και έκφρασης.....	75
• συγγραφικής και μετασυγγραφικής διαδικασίας	76
• ομαδικής εργασίας	76
• αυτοσχεδιασμού	77
• μεταγνωστικότητας	78
• σχεδίων εργασίας	78
3.3. Σκοποί και στόχοι των προγραμμάτων	80
3.3.1. Οι σκοποί των προγραμμάτων	80
α. Επιλογή αξιών	80
β. Προσδιορισμός σκοπών, ως κοινών απαιτήσεων	83
I. Ολόπλευρη ανάπτυξη	83
II. Πατριδογνωσία και λαογνωσία	83
III. Πολιτισμός επικοινωνίας.....	83
IV. Περιβαλλοντική εκπαίδευση	84
V. Σωματική και ψυχική υγεία	84
VI. Σύνδεση με Ευρώπη και τον κόσμο	84
VII. Μάθηση	84
VIII. Συνεκπαίδευση	86
3.3.2. Οι στόχοι των προγραμμάτων	87
3.3.2.1. Στόχοι-ικανότητες	88
α. Ανάγνωση	89
β. Χαρτογράφηση εννοιών	91
γ. Διάλογος.....	93
I. Πληροφορίες.....	94
II. Επιχειρήματα.....	94
III. Αντιεπιχειρήματα.....	95
IV. Ανάλυση.....	95
V. Προβληματισμός	95
VI. Αμφισβήτηση	95
δ. Στρατηγικές μελέτης	96
I. Ε.ΖΗ.Σ.Ε.	96
II. Δ.Ε.Κ.Α.Π.Α.....	96
ε. Επίλυση προβλήματος	97
I. Κατηγοριοποίηση προβλημάτων	98
II. Στρατηγικές επίλυσης προβλήματος	99
III. Διαδικασία επίλυσης προβλήματος	101

• Γνωστική μαθητεία	101
• Διερεύνηση	102
• Εξήγηση	104
• Παραγωγή	105
• Μεταγνωστικότητα	106
στ. Δημιουργία διαλεκτικών σχέσεων	107
ζ. Δημιουργία συγκλίσεων	108
η. Παραγωγή κειμένου.....	108
I. Ελεύθερη γραφή.....	109
II. Καθοδηγούμενη γραφή	109
• Παρατήρηση και μίμηση προτύπου	110
• Σχεδιασμός παραγωγής κειμένου με τη διαδικασία επίλυσης προβλήματος	110
• Παραγωγή κειμένου με χαρτογράφηση εννοιών	112
– γνωστικός χάρτης	112
– νοηματικός χάρτης	112
– χάρτης κριτικής σκέψης	113
• Παραγωγή κειμένου με τη βοήθεια εικόνων	113
θ. Παραγωγή κειμένου με συγγραφική και μετασυγγραφική διαδικασία.....	114
3.3.2.2. Στόχοι-δεξιότητες	114
α. Γνώση-λέγειν	114
β. Γνώση-πράττειν	114
γ. Γνώση-είναι.....	114
δ. Γνώση-γίγνεσθαι.....	115
ε. Γνώση-μεταφέρειν	115
στ. Γνώση-προσαρμόζειν.....	115
3.3.2.3. Στόχοι-επίδοση	115
α. Αναπαραγωγή	116
β. Αναγνώριση	116
γ. Κατανόηση	117
δ. Ανάλυση	117
ε. Εφαρμογή.....	117
στ. Παραγωγή	117
Ερωτήματα για συζήτηση και απάντηση.....	118
3.4. Περιεχόμενο των προγραμμάτων	120
3.4.1. Αρχές επιλογής περιεχομένου	120
α. του εύρους	120

β.	του βάθους	120
γ.	του παραδειγματικού	120
δ.	της τομής και της ρήξης	120
3.4.2.	Οργάνωση περιεχομένου	120
α.	Κατά μάθημα οργάνωση	121
β.	Διεπιστημονικές οργανώσεις του περιεχομένου.....	122
I.	Κλαδικές οργανώσεις περιεχομένου	122
III.	Διακλαδικές-υπερκλαδικές οργανώσεις περιεχομένου	125
•	Μορφές σύμπραξης.....	125
•	Μορφές συγχώνευσης.....	126
γ.	Διαθεματικές οργανώσεις περιεχομένου	126
3.4.3.	Διάρθρωση περιεχομένου	129
α.	Εξακολουθητική/προσθετική διάρθρωση περιεχομένου	129
β.	Γραμμική διάρθρωση του περιεχομένου.....	130
γ.	Λειτουργική διάρθρωση του περιεχομένου.....	130
δ.	Σπειροειδής διάρθρωση του περιεχομένου	132
3.4.4.	Αναπαράσταση περιεχομένου	134
α.	Αισθητηριακή κωδικοποίηση	134
β.	Τοπογραφική κωδικοποίηση	134
γ.	Λεκτική κωδικοποίηση	134
δ.	Σχηματική κωδικοποίηση	134
ε.	Συμβολική κωδικοποίηση	134
στ.	Κωδικοποίηση ενεργήματος σκέψης και δράσης	134
ζ.	Μεταγνωστική κωδικοποίηση.....	135
3.4.5.	Πραγμάτευση περιεχομένου	135
α.	Είδη γνώσεων.....	135
I.	Δηλωτική γνώση	135
II.	Διαδικαστική γνώση.....	136
III.	Γενετική γνώση	136
IV.	Υποθετική γνώση.....	136
β.	Χαρακτηριστικά δομής γνώσεων	136
I.	Ολότητα.....	136
II.	Μετασχηματισμός	137
III.	Εξισορρόπηση.....	137
	Ερωτήματα για συζήτηση και απάντηση.....	138
3.5.	Μεθόδευση διδασκαλίας προγραμμάτων	139

3.5.1. Σχέδιο μεθόδευσης διδασκαλίας αναπαραγωγής γνώσεων	140
α. Προγραμματισμός μεθόδευσης διδασκαλίας αναπαραγωγής γνώσεων	141
I. Αντικείμενο μετάδοσης διδασκαλίας	141
II. Προηγούμενο γνωστικό επίπεδο	141
III. Διδακτικοί στόχοι	141
IV. Ανάλυση έργου	142
V. Μετατροπή του αντικειμένου διδασκαλίας σε πρόβλημα	143
VI. Επιλογή στρατηγικής διδασκαλίας	143
β. Διεξαγωγή μεθόδευσης διδασκαλίας αναπαραγωγής γνώσεων	143
I. Έλεγχος προπαρασκευής – Δήλωση μαθησιακού στόχου	143
II. Εκμάθηση βαθμιαία, βήμα-βήμα	144
III. Εξάσκηση-επανάληψη	144
IV. Εισαγωγή διασπαστών	144
γ. Αξιολόγηση μεθόδευσης διδασκαλίας αναπαραγωγής γνώσεων	145
I. Πρωτόκολλο διαγνωστικής αξιολόγησης - συμπτωματολογία λαθών	145
II. Χειρισμός υποεπίδοσης μαθητών	145
• Ανάλυση έργου	146
• Κλινική συνέντευξη	146
• Διάγνωση αιτίας λαθών	146
• Μεθόδευση διδακτικής παρέμβασης	146
- συγκεκριμενοποίηση διδακτικού στόχου	147
- επιλογή στρατηγικής διδασκαλίας	147
III. Πρωτόκολλο αποδεικτικής αξιολόγησης	147
3.5.2. Σχέδιο μεθόδευσης διδασκαλίας γνωστικής μαθητείας ..	148
α. Προγραμματισμός μεθόδευσης διδασκαλίας γνωστικής μαθητείας	148
I. Αντικείμενο πρόσληψης/εσωτερίκευσης διδασκαλίας ..	148
II. Προηγούμενο γνωστικό επίπεδο	148
III. Διδακτικοί στόχοι	149
IV. Ανάλυση έργου	150

V.	Μετατροπή του αντικειμένου διδασκαλίας σε πρόβλημα	151
β.	Διεξαγωγή μεθόδευσης διδασκαλίας γνωστικής μαθητείας	151
I.	Γνωστοποίηση του έργου - προσδιορισμός ρόλων	152
II.	Προτυποποίηση ενεργήματος σκέψης και δράσης	152
III.	Εξάσκηση.....	153
IV.	Αξιολόγηση μαθητών	154
γ.	Αξιολόγηση μεθόδευσης διδασκαλίας γνωστικής μαθητείας	154
I.	Πρωτόκολλο διαγνωστικής αξιολόγησης – συμπτωματολογία λαθών	155
II.	Χειρισμός υποεπίδοσης μαθητών.....	155
•	Ανάλυση έργου.....	155
•	Κλινική συνέντευξη	156
•	Διάγνωση αιτίας λαθών	156
•	Μεθόδευση διδακτικής παρέμβασης.....	156
–	συγκεκριμενοποίηση διδακτικού στόχου.....	156
–	επιλογή στρατηγικής διδασκαλίας	157
III.	Πρωτόκολλο αποδεικτικής αξιολόγησης	157
3.5.3.	Σχέδιο μεθόδευσης διδασκαλίας ανακάλυψης γνώσεων	158
α.	Προγραμματισμός μεθόδευσης διδασκαλίας ανακάλυψης γνώσεων	158
I.	Αντικείμενο ανακάλυψης διδασκαλίας	158
II.	Προηγούμενο γνωστικό επίπεδο	158
III.	Διδακτικοί στόχοι.....	158
IV.	Ανάλυση έργου	159
V.	Μετατροπή του αντικειμένου διδασκαλίας σε πρόβλημα	161
VI.	Επιλογή στρατηγικής διδασκαλίας	162
β.	Διεξαγωγή μεθόδευσης διδασκαλίας ανακάλυψης γνώσεων	162
I.	Κατάσταση προβληματισμού και προσδιορισμός του προβλήματος	162
II.	Επιλογή εκδοχών, διατύπωση εικασιών, υποθέσεων, προβλέψεων	162

III.	Ελεγκτική εκδοχών, εικασιών, υποθέσεων, προβλέψεων	162
IV.	Ανάσυρση της γνωστικής διαδικασίας	163
γ.	Αξιολόγηση μεθόδευσης διδασκαλίας ανακάλυψης γνώσεων	163
I.	Πρωτόκολλο διαγνωστικής αξιολόγησης - συμπτωματολογία λαθών	163
II.	Χειρισμός υποεπίδοσης μαθητών.....	164
•	Ανάλυση έργου.....	164
•	Κλινική συνέντευξη.....	164
•	Διάγνωση αιτίας λαθών	165
•	Μεθόδευση διδακτικής παρέμβασης.....	165
-	συγκεκριμενοποίηση διδακτικού στόχου.....	165
-	επιλογή στρατηγικής διδασκαλίας	166
III.	Πρωτόκολλο αποδεικτικής αξιολόγησης	167
3.5.4.	Σχέδιο μεθόδευσης διδασκαλίας παραγωγής γνώσεων ..	167
α.	Προγραμματισμός μεθόδευσης διδασκαλίας παραγωγής γνώσεων.....	168
I.	Αντικείμενο παραγωγής γνώσεων	168
II.	Προηγούμενο γνωστικό επίπεδο	168
III.	Διδακτικοί στόχοι.....	168
IV.	Ανάλυση έργου	169
V.	Μετατροπή του αντικειμένου διδασκαλίας σε πρόβλημα	170
VI.	Επιλογή στρατηγικής διδασκαλίας	171
β.	Διεξαγωγή μεθόδευσης διδασκαλίας παραγωγής γνώσεων	171
I.	Κατάσταση προβληματισμού και προσδιορισμός του προβλήματος.....	171
II.	Επαναφορά προηγούμενων γνώσεων	171
III.	Εισαγωγή μετασχηματισμών-κοινωνικογνωστική σύγκρουση.....	171
IV.	Αντιστοίχιση ένα προς ένα – αναδόμηση γνώσεων	172
V.	Σύγκριση/συσχέτιση – γνωστική υπέρβαση	172
γ.	Αξιολόγηση μεθόδευσης διδασκαλίας παραγωγής γνώσεων	172
I.	Πρωτόκολλο διαγνωστικής αξιολόγησης - συμπτωματολογία λαθών	172

II.	Χειρισμός υποεπίδοσης μαθητών.....	173
•	Ανάλυση έργου.....	173
•	Κλινική συνέντευξη.....	173
•	Διάγνωση αιτίας λαθών.....	173
•	Μεθόδευση διδακτικής παρέμβασης.....	174
–	συγκεκριμενοποίηση διδακτικού στόχου.....	174
–	επιλογή στρατηγικής διδασκαλίας.....	174
III.	Πρωτόκολλο αποδεικτικής αξιολόγησης.....	175
	Ερωτήματα για συζήτηση και απάντηση.....	175
3.6	Αξιολόγηση προγραμμάτων.....	176
3.6.1.	Το μεταθετικιστικό μοντέλο αξιολόγησης προγραμμάτων.....	176
3.6.2.	Το κοστρουκτιβιστικό μοντέλο αξιολόγησης προγραμμάτων.....	179
α.	Πλαίσιο προδιαγραφών αξιολόγησης προγραμμάτων.....	179
β.	Λειτουργία των προγραμμάτων.....	181
γ.	Αντιλήψεις των εκπαιδευτικών.....	182
δ.	Αντιλήψεις των μαθητών.....	182
ε.	Στάθμιση συμφερόντων.....	183
3.6.3.	Το μετασηματικό μοντέλο αξιολόγησης προγραμμάτων.....	184
α.	Τεχνικό ενδιαφέρον.....	184
β.	Πρακτικό ενδιαφέρον.....	184
γ.	Χειραφετικό ενδιαφέρον.....	184
I.	Μαθησιακοί στόχοι.....	185
II.	Μαθησιακά πλαίσια.....	186
3.6.4.	Το νεο-πραγματιστικό μοντέλο αξιολόγησης προγραμμάτων.....	190
α.	Ανθρωποπλαστική αποτελεσματικότητα.....	190
β.	Ποιότητα τελικού αποτελέσματος.....	192
γ.	Ικανοποίηση των προσδοκιών και των αναγκών των μαθητών.....	192
	Ερωτήματα για συζήτηση και απάντηση.....	195

Κεφάλαιο 3ο

ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	197
1. Αξιολόγηση της υπάρχουσας κατάστασης	197
2. Σχεδιασμός αναμόρφωσης προγραμμάτων	198
2.1. Τύποι σχεδιασμού αναμόρφωσης προγραμμάτων	199
2.2. Σχολές σκέψης αναμόρφωσης προγραμμάτων	200
2.3. Εκπαιδευτική πολιτική αναμόρφωσης προγραμμάτων	201
3. Εφαρμογή αναμορφωμένων προγραμμάτων	202
3.1. Το αποτελεσματικό πρόγραμμα	202
3.2. Το λειτουργικό πρόγραμμα	203
3.3. Το αντιληπτό πρόγραμμα	203
3.4. Το βιωματικό πρόγραμμα	204
4. Αξιολόγηση αναμορφωμένων προγραμμάτων	204
4.1. Συνθήκες λειτουργίες αναμορφωμένων προγραμμάτων	205
4.1.1. Επικοινωνιακή διάσταση	205
α. Μορφές κατεύθυνσης λεκτικής επικοινωνίας	205
β. Είδη λόγου και τύποι επιχειρημάτων	208
γ. Λεκτική αλληλεπίδραση	211
4.1.2. Λειτουργική διάσταση	214
α. Οργάνωση σχεδιασμού διδασκαλίας	215
β. Καταγραφή συμπεριφορών εκπαιδευτικού-μαθητών	217
γ. Έλεγχος ποιότητας των προγραμμάτων διδασκαλίας	219
Ερωτήματα για συζήτηση και απάντηση	220

Κεφάλαιο 4ο

10+1 ΔΕΙΚΤΕΣ-ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	221
1. Το είδος του προγράμματος	221
2. Ο προσανατολισμός και οι κατευθύνσεις του προγράμματος	222
3. Οι αξίες του προγράμματος	225
4. Οι σκοποί του προγράμματος	227
5. Οι στόχοι του προγράμματος	229
6. Οι αρχές επιλογής περιεχομένου	231

7. Η οργάνωση του περιεχομένου	233
8. Διάρθρωση του περιεχομένου σε δομές διδασκαλίας.....	236
9. Τα σχέδια μεθόδευσης της διδασκαλίας	238
10. Οι στρατηγικές διδασκαλίας	242
11. Τα μοντέλα αξιολόγησης	244
Ερωτήματα για συζήτηση και απάντηση	248

Κεφάλαιο 5ο

ΣΧΕΔΙΟ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	249
--------------------	-----

1. Το πρόβλημα αξιολόγησης	249
2. Παρουσίαση του αξιολογούμενου προγράμματος	249
3. Δείκτες-κριτήρια αξιολόγησης προγραμμάτων	250
4. Σκοπός και διερευνητικά ερωτήματα	252
5. Μέθοδος	253
6. Ερευνητικά εργαλεία και διαδικασία συγκέντρωσης δεδομένων	253
7. Αποτελέσματα της έρευνας	254
8. Συζήτηση και συμπεράσματα	254
9. Παράρτημα	255

Ευρετήριο όρων.....	257
---------------------	-----

Ευρετήριο ονομάτων	263
--------------------------	-----

Βιβλιογραφία	265
--------------------	-----